

Diplomski studij arheologije

Naziv kolegija: Latenska kultura u Hrvatskoj

Nositelj/izvođač: dr. sc. Hrvoje Potrebica, izv. prof.

ECTS: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, 3. semestar diplomskog studija

Status kolegija: obvezatan

Oblik nastave: predavanje

Uvjeti za upis kolegija: nema

Ciljevi kolegija: Studenti stječu opći uvid u latensku kulturu koja je najvažnija manifestacija mlađeg željeznog doba na prostoru sjeverne Hrvatske kao i većeg dijela Europe. Usvajaju temeljne kronološke i tipološke pojmove vezane uz ovo razdoblje. Na primjerima najznačajnijih nalazišta usvajaju se pojedini teorijski koncepti neophodni za pravilnu interpretaciju sociološke strukture, te materijalnih i duhovnih fenomena latenske kulture.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Latenska kultura najvažniji je i posljednji segment autohtonog srednjoeuropskog kulturnog razvoja u predrimskom razdoblju. Unatoč lokalnim specifičnostima, kroz manifestacije latenske kulture u Hrvatskoj odražavaju se i mnogi univerzalni elementi te paneuropske kulturne pojave. Posebno je važan odnos etničkog pojma Kelta i latenske kulture s kojim će se studenti detaljnije upoznati kao ilustracijom složenog međuodnosa pojmova kulture i etnikuma.

Sadržaj kolegija: Opće kulturne značajke latenske kulture u Europi. Pregled regionalnog konteksta latenske kulture u kojem se nalazi naša zemlja s posebnim osvrtom na kulture Skordiska i Tauriska. Sustavni pregled pojedinih manifestacija latenske kulture i pojedinih lokaliteta koji najbolje ilustriraju specifičnosti latenske kulture u Hrvatskoj i neposrednom okruženju.

Raspored rada:

1. Latenska kultura i Kelti (povijesni pregled nastanka imena Kelti i međuodnos tog etnonima i definicije latenske kulture)
2. Kulturno-kronološka slika latenske kulture (tradicionalni kronološki sustavi i prostorne odrednice kulturnih pojava vezanih uz Hrvatsku i okolni prostor; recentna problematika

ustrojenja lokalnih i regionalnih kronoloških okvira za proučavanje latenske kulture, kronologija latenske kulture sjeverno i južno od Alpa)

3. Latenizacija i problem ranog latena na prostoru Hrvatske (LT A-B1), odnos prema kulturnim grupama mlađe faze starijeg željeznog doba, nastanak i razvoj Skordiska i Tauriska

4. Rani lateni (LT B2) – karakteristične grobne cjeline i nalazi (oružje, nošnja) u sjevernoj Hrvatskoj i njihova povezanost s europskim nalazištima latenske kulture

5. Srednji lateni (LT C1) – karakteristične grobne cjeline i nalazi (oružje, nošnja) u sjevernoj Hrvatskoj i njihova povezanost s europskim nalazištima latenske kulture

6. Srednji lateni (LT C2) – karakteristične grobne cjeline i nalazi (oružje, nošnja) u sjevernoj Hrvatskoj i njihova povezanost s europskim nalazištima latenske kulture

7. Kasni lateni (LT D1-2) – karakteristične grobne cjeline i nalazi (oružje, nošnja) u sjevernoj Hrvatskoj i njihova povezanost s europskim nalazištima latenske kulture

8. Kasnolateni horizont 'oppida'

9. Naselja (infrastruktura) i karakteristični nalazi Skordiska i Tauriska u sjevernoj Hrvatskoj

10. Groblja (pogrebni običaji) Skordiska i Tauriska u sjevernoj Hrvatskoj

11. Keramika latenske kulture – razlike između Skordiska i Tauriska

12. Utjecaji latenske kulture na druge zajednice mlađeg željeznog doba u Hrvatskoj

13. Završetak razvoja latenske kulture Skordiska i Tauriska, 'romanizacija'-pitanja kontinuiteta u ranorimski horizont

Literatura:

A. Obvezatna:

skupina autora, **The Celts**, katalog izložbe, Bompiani, Milano 1991.

J. R. Collis, *The European Iron Age*, London 1984., dio od str. 113.-180.

J. R. Collis, *The Celts: Origins and Reinventions*, Stroud: Tempus 2003.

J. Todorović, *Kelti u jugoistočnoj Evropi*, Muzej grada Beograda, Dissertationes VII, Beograd 1968.

M. Guštin, *Die Kelten in Jugoslawien*, Jahrbuch RGZM 31, Mainz 1984., 305.-363.

N. Majnarić-Pandžić, *Keltsko-latenska kultura mlađega željeznoga doba u sjevernoj Hrvatskoj*, u: *Prapovijest*, Zagreb 1998., 327.-349.

D. Božič, Kelti – ljudstvo iz osrčja Evrope, u: Zakladi tisočletij, Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov, ur. B. Aubelj, Ljubljana 1999., 150.-153.

P. Popović, The Territories of Scordisci, Starinar XLIII-XLIV, Beograd 1992.-1993., 13.-21.

D. Božič, Relativna kronologija mlajše železne dobi v jugoslovenskem Podonavju, Arheološki Vestnik XXXII, Ljubljana 1981., 315.-336.

Majnarić-Pandžić N., Nekoliko napomena o uvođenju ranolatenskog stla u sjevernu Hrvatsku i Bosnu, Arheološki radovi i rasprave 12, Zagreb 1995., 31.-53.

B. Jovanović, Dolazak Kelta na Balkan, u: Scordisci i starosedioeci, Beograd 1992., 83.-94.

B. Jovanović, Horizont najstarijih keltskih grobova na severnom Balkanu, u: Kulture gvozdenog doba jugoslovenskog Podunavlja, Beograd 1994., 111.-117.

B. Jovanović, Istočna grupa, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja V., Svjetlost i CBI ANUBiH, Sarajevo 1987., 815-854.

skupina autora, **Keltoi - Kelti i njihovi suvremenici na tlu Jugoslavije**, katalog izložbe, Narodni muzej Ljubljana, Ljubljana 1984.

N. Majnarić-Pandžić, Keltsko-latenska kultura u Slavoniji i Srijemu, Gradski muzej Vinkovci, Vinkovci 1970.

D. Božič, Die Erforschung der Latènezeit in Slowenien seit Jahre 1964, Arheološki Vestnik 50, Ljubljana 1999., 189.-213.

N. Majnarić-Pandžić, Grob ratnika Lt 12 iz srednjolatenskog groblja u Zvonimirovu kod Suhopolja u Virovitičko-podravskoj županiji, Prilozi Instituta za arheologiju 18, Zagreb 2001., 83.-101.

M. Dizdar, Grob LT 11 iz Zvonimirova – Primjer dvojnog pokopa latenske kulture, Opvscvla Archaeologica 28, Zagreb 2004., 41.-89.

D. Božič, Zapadna grupa, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja V., Svjetlost i CBI ANUBiH, Sarajevo 1987., 855-897.

M. Dizdar - H. Potrebica, Latenska kultura na prostoru Požeške kotline, Opvscvla Archaeologica 26, Zagreb 2002, 111.-131.

B. Dopunska:

D. Božič, Žvenket mečev in trušč bojnih voz, u: Zakladi tisočletij, Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov, ur. B. Aubelj, Ljubljana 1999.a, 158.-160.

D. Božič, Prebivališča mrtvih v mlajši železni dobi, u: Zakladi tisočletij, Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov, ur. B. Aubelj, Ljubljana 1999.b, 165.-167.

B. Križ, Kelti v Novem mestu, katalog izložbe, Novo mesto 2001.

B. Križ, Novo Mesto VI, Novo Mesto 2005.

D. Pirkmajer, Kelti na Celjskem, katalog izložbe, Celje 1991.

M. Dizdar, Latenska naselja na vinkovačkom području, Arheološki zavod Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb 2001.

B. Križ, Kelti v Novem Mestu, katalog izložbe, Dolenjski muzej, Novo Mesto 2001.

M. Green (ur.), The Celtic World, Routledge, Oxford 1995.

J. Todorović, Skordisci, istorija i kultura, Savez Arheoloških društava Jugoslavije, Novi Sad – Beograd 1974.

Način polaganja ispita: pismeni i usmeni ispit

Način praćenja kvalitete i uspešnosti izvedbe predmeta: anketa